

[alkutunnus] Pianon soittoa, jonka ohessa sanotaan: Kiikarissa aivoterveys. tietoa ja tukea näkövammaisille -hanke [/alkutunnus]

Unikirjojen arvoitus

[Dekkarimainen musiikki, askelien ääniä ja sateen kohinaa]

Kertojana Urpo Lampi: Oli vuosi 54 myhäilevän uneliaassa Mikkelissä. Syksy paiskoi hyytynyttä räntää vasten poskiani katulamppujen kituliaasti valaisemassa ankeassa illan pimeydessä. Olin juuri saanut ratkaistuksi viimeisimmän tapaukseni: kauppias Ihalinin polkupyörän etulokasuojan häikäilemättömän tuhrinnan jollain, jota en halua tässä edes mainita. Olin matkalla kaupungintalolle kirjastoon etsimään uunituoretta Väinö Linnan Tuntematonta sotilasta. Todennäköisesti taas olisi kyse yhdestä surullisesta kotimaisen kirjallisuuden tapauksesta, joka haihtuisi nopeasti unholaan jättämättä jälkeensä edes häilähtelevän hiipuvaa hajutonta muistoa. Halusin kuitenkin lukea, sillä olin kuolemanväsynyt ja vannonut itselleni, että ainakaan viikkoon en ottaisi yhtään uutta tapausta. Niin, hyvä kuulija. Niinä kalmeanruusuisina kauan sitten eletyn elämäni päivinä olin etsivä, yksityisetsivä Urpo Lampi. Sanoivat silloin minua työssäni hyväksi.

[Sateen kohina voimistuu]

Kertojana Urpo Lampi: Heräsin mietteistäni ja huomasin tuijottavani uupunein silmin kaupungintalon synkkää silhuettia. En voinut olla ihmettelemättä, mitä Selim Arvid Linqvist oli ajatellut suunnitellessaan tämän luotaantyöntävän kolossin torin laidalle. Sillä hetkellä en voinut ymmärtää, miksi en ollut mennyt suoraan kotiini ja vetänyt täkkiä korvilleni riisumatta edes litimärkiä vaatteitani. Miksi olin hakemassa kirjaa, jota en jaksaisi kotiin päästyäni edes avata. Niskaani valuva kylmä vesinoro pakotti minut kuitenkin sisälle.

[Musiikki loppuu, kuuluu aukeavan oven ääni, sateen äännet loppuvat, seinäkellon tikitys alkaa, kuuluu askelia ja lattialle tippuvan veden ääni]

Kertojana Urpo Lampi: Tunnelma kaupungintalolla oli juuri sellainen kuin olin muistanutkin: hiljainen ja akea. Kireäkasvoinen siivooja tuijotti murhaavasti peltiämpäri ja rätti käsissään hiekkaisen vesinoron valumista trenssini helmasta. Vilkaisin nopeasti savisia jälkiä, jotka olin jättänyt vasta pestylle lattialle sisään tullessani. Ajattelin, että jos joskus, niin nyt olisi hyvä murtaa jää ja olla kerrankin kohtelias.

Urpo Lampi: Iltaa. Tulin hakemaan kirjaa.

Siivoja: mnyh!

[Siivousrätin kuivaksi puristaminen peltiämpäriin]

Urpo Lampi: Kiitos. Löydän sen varmasti itsekin.

Siivoja: mnyh!

[Askeleet etenevät pois päin kivilattialla]

Kertojana Urpo Lampi: Peremmälle päästyäni silmiini sattui jotakin, jonka aavistelin olevan tulevien ongelmien siemen.

[Dekkarimusiikki jatkuu]

Kertojana Urpo Lampi: Näin, kuinka kirjaston työntekijät valittivat ja purkivat tuskaansa tyhjän unikirjahyllyn äärellä, hätääntyneenä. Yllätyksekseni huomasin, että paikalla oli myös kaupunginjohtaja, jota paikalliset koiranleuat väittivät helpoimpienkin työsuoritusten välttelijöiden esi-isäksi. Tiedä häntä, se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa. Mutta puhua hän kyllä osasi, hänestä olisi ollut, vaikka urheiluselostajaksi.

Urpo Lampi: Mistä täällä on kysymys?

Kaupunginjohtaja: Hyvää iltaa. Häyrinen, kaupunginjohtaja.

Urpo Lampi: Tiedän. Voinko auttaa jotenkin?

Kaupunginjohtaja: Meillä on täällä lukemattomia painajaismaisia ongelmia. En usko, että voitte tehdä mitään.

Urpo Lampi: En olisi niinkään varma. Nimeni on Urpo Lampi.

Kirjastoneidit yhteen ääneen: Sekö Urpo Lampi?

Urpo Lampi: Tietääkseni.

[Ihailevia huokauksen ääniä]

Kaupunginjohtaja: Tämä muuttaa asian täysin. Anteeksi, että en heti tunnistanut teitä.

Urpo Lampi: Olen tottunut siihen. Pidän mielelläni matalaa profiilia.

Kirjastoneiti Miriam: Täältä sivusta sen näkee hyvin!

Kaupunginjohtaja: Miriam

Miriam: Anteeksi, jouduin hämmennyksen valtaan.

Kirjastoneiti Martta: Tulitte kuin tilauksesta.

Kirjastoneiti Mirja: Voitteko te auttaa meitä?

Urpo Lampi: Mitä täällä on tapahtunut?

Kirjastoneiti Ida: Kaikki unikirjat on varastettu!

Miriam: Tämä on katastrofi!

Martta: Kaupunkilaiset eivät voi enää nukkua.

Urpo Lampi: Mitä? Tuntuupa oudolta, jos kirjojen häviäminen kirjastosta vaikuttaa mikkeliäisten unen laatuun tuolla tavoin.

Mirja: Te ette ymmärrä.

Ida: Ne eivät ole mitä tahansa kirjoja.

Miriam: Ne ovat unikirjoja.

Urpo Lampi: En ymmärrä.

Mirja: Niinhän minä juuri sanoin.

Kaupunginjohtaja: Kuinka hyvin olette nukkunut parin viime yön aikana?

Urpo Lampi: Pakko myöntää, että en juuri lainkaan, mikä ei tietysti poikkeaa kohdallani normaalista.

Kaupunginjohtaja: Koko kaupungissa on sama tilanne. Mikäli kirjoja ei löydy, ajaudumme savolaissisällissotaan. Pahimmillaan ensi kesään mennessä Mikkeliäkin myydään lörtsyjä.

Kirjastoneidit: Autattehan te meitä, etsivä Lampi? Autattehan?

Kaupunginjohtaja: Mitä sanotte, otatteko tapauksen? Vaivannäkönne toki korvataan.

Urpo Lampi: En. Olen rättiväsynyt ja tapauksenne on sitä paitsi täysin epäuskottava. Näkemiin!

[Askeleet loittonevat, ovi aukeaa, sateen äänet kuuluvat, ovi sulkeutuu kiinni, seinäkello tikittää]

Siivoja: mnyh!

[Sateen kohinaa]

Kertojana Urpo Lampi: Jätin tuon onnettoman ryhmän kuin nallin kalliolle, suut auki kuin Kommelin luolat, märehdimään tuulesta temmattuja satujaan. Kotiin päästyäni putosin sänkyyni kuin tukki, mutta uni ei ottanut tullakseen. Päätin, että vaikka en ollut ottanutkaan tätä tapausta hoitaakseni, voisin seurata sivusta, mitä tapahtuisi. Jollakin lailla aavistin, että muuten en olisi voinut kertoa teille tätä tarinaa.

[Dekkarimainen musiikki]

Miriam: Hän ei autakaan meitä.

Martta: Mitä me nyt teemme?

Mirja: Herra kaupunginjohtaja, kertokaa.

Kaupunginjohtaja: Minä luotan teihin täysin.

Ida: Mitä te tarkoitate herra kaupunginjohtaja?

Kaupunginjohtaja: Hoitakaa asia. Minä lähden pelaamaan pesäpalloa.

[Poistuvien askeltaen ääni]

Miriam: Hänkään ei auta meitä.

Martta: Mitä me nyt sitten teemme?

Ida: En minä tiedä. Olen niin väsynyt, että en pysty ajattelemaan.

[Kuorsaamisen ääniä]

Mirja: Mikä tuo ääni on?

Miriam: Kuorsausta.

Martta: Kuuluu tuolta takanurkasta.

Mirja: Käy katsomassa.

Martta: En varmasti käy. Käy itse.

Miriam: Ida menee.

Ida: Meneekö?

Miriam, Martta ja Mirja: Ida menee!

Ida: Hyvä on sitten.

[Kuorsauksen ääntä, musiikkia, askeleiden ääniä ja askeleet pysähtyvät]

Ida: Kuka tuo on? Herätkää hyvä herra! Ei kirjastoon voi tulla nukkumaan.

[Kuorsaus loppuu]

Nukkuja: Muistaha pistee ikkuna aaki iltasella.

Ida: Apua!

[Kuorsaus jatkuu, kiireisten askelien ääntä]

Miriam: Mitä siellä tapahtui?

Ida: Mene itse katsomaan.

Miriam: En varmasti mene. Jos se on joku sarjanukkuja.

Martta, Mirja ja Ida: Miriam menee.

Miriam: Hyvä on sitten.

[Kuorsaus jatkuu, kuuluu askelien ääntä ja askeleet pysähtyvät]

Miriam: Älytöntä, hän on tuonut oman patjansa. Anteeksi, saanko tiedustella mitä?

[Kuorsaus loppuu]

Nukkuja: Elähä ryystä sumppiva iltasella...

Miriam: lik!

[Juoksuaskeleiden ääniä]

Martta, Mirja ja Ida: No?

Miriam: Se mutisi jotain kahvista. Joku muu saa mennä herättämään sen.

Mirja ja Ida: Martta.

Martta: Hyvä on.

[Askelien ääniä ja askeleet pysähtyvät]

Martta: Päivää.

[Kuorsauksen äänet loppuvat]

Nukkuja: Eläkä sitte ahmi liikoo läskiä iltasella...

[Juoksuaskelien ääniä]

Miriam, Mirja ja Ida: No?

Martta: Haukkui minua lihavaksi.

Miriam ja Ida: Eikä.

Mirja: Miriamille ja Idalle se puhui jotain illasta.

Martta: Joo, se sanoi minulle, että olen läski illalla.

Mirja: Minä käyn katsomassa.

[Askeleet, jotka pysähtyvät]

Mirja: Kuulkaahan nyt, hyvä herra...

[Kuorsaus loppuu]

Nukkuja: Eläkä ennee turhoo hötkyile iltasellalla!

[Kuorsauksen ääniä]

Mirja: Vai sillä lailla.

[Askeleet, jotka pysähtyvät]

Miriam, Martta ja Ida: No?

Mirja: Se puhuu unissaan nukkumisesta. Minusta ne ovat jotain nukkumisohjeita.

Miriam: Pitäisikö testata. Minua ainakin väsyttää vietävästi.

Martta: Niin! Unohdetaan ne unikirjat ja kokeillaan näitä ohjeita.

Ida: Tehdään niin, että jokainen kokeilee vähän aikaa sitä, mitä tuo nukkuja itselle sanoi.

Martta: Ai jaha. Minunko pitää sitten olla läski illalla.

Mirja: Eiköhän se puhunut iltasyömisestä.

Miriam: Mitä me tuolle nukkujalle tehdään.

Ida: Jääkööt nukkumaan. Minä en ainakaan jaksata sitä enää herätellä.

Kertojana Urpo Lampi: Viikkoa myöhemmin kirjastoneidit saapuvat taas asemapaikalleen. Sanovat, että maailmassa ei ikinä mikään muutu, mutta nyt jotain oli ratkaisevasti toisin.

[Seesteistä musiikkia]

Mirja: Huomenta Miriam!

Miriam: Huomenta! Anteeksi, että olen myöhässä, mutta en millään meinannut herätä.

Mirja: Huomenta Martta!

Martta: Huomenta! Nukuitko hyvin?

Miriam: Nukuin. Jo kolmatta yötä peräkkäin.

Mirja: Huomenta Ida!

Ida: Huomenta Mirja! Nukuitko hyvin.

Mirja: Kuin pikku possu koko yön.

Ida: Ohoh, kellohan on jo kymmenen.

Martta: Ei haittaa. Minä luulen, että olemme tänäänkin tosi tehokkaita, vaikka aloitammekin vähän myöhemmin.

Mirja: Tajuatteko te, kuinka paljon sen nukkujan ohjeet ovat muuttaneet meitä.

Miriam: Niin ja näin lyhyessä ajassa.

[Aukeavan oven ääni]

Martta: Katsokaa kuka tulee!

[Dekkarimaista musiikkia ja lähestyvien askelien ääni]

Ida: Se on se nukkuja.

Miriam: Sarjanukkuja.

Mirja: Se uniohjemies.

Nukkuja: [Niiskutus] Päeveye.

Kirjastoneidit: Päivää hyvä herra.

Nukkuja: Oisko mahdollista tuas käyvä tuola uniopushyllyllä?

Miriam: Se sopii.

Martta: Koska olette kerta kaikkiaan niin ihana.

Nukkuja: Oho, neitellähän o tiälä aeka hyvä palavelu.

Mirja: Haluaisimme kaikki kiittää teitä.

Ida: Aivan sydämiemme pohjasta.

Nukkuja: Ai minkähän takia?

Miriam: Te olette ratkaissut meidän uniongelmamme.

Nukkuja: Elä!

Martta: Niin. Me nukumme niin hirmu hyvin joka yö, vaikka unikirjat on varastettu.

Nukkuja: Eihän tiältä mitään oo ryövätty. Nehän o tuola hyllyje välissä olokipatjojen alla.

Kirjastoneidit: Mitä!

Nukkuja: Tulukeeha kahtomaan ni niätte!

[Dekkarimusiikki jatkuu, askelien ääniä]

Nukkuja: Kahtokee, tiälä.

Miriam: Kaikki unikirjat, joka ikinen.

Martta: Miksi sinä olet piilottanut unikirjat patjan alle?

Nukkuja: Eihän miä, ko miä etin yhtä juttua näestä opuksista.

Miriam: Mitä juttua?

Nukkuja: Pittää kertoa teille yks juttu. Yhessä näestä opuksista o tallelokeron numero.

Martta: Tallelokeron.

Nukkuja: Kävi nimittäin sillä laella, että meikämuikula oli yks näistä opuksista laenasa. Ja sen opuksen kulomaan miä rustasin muistiin yhen Osuuskassan tallelokeron numero. Eikähän miula tietenkään oo sitä missään muualaa.

Miriam: Minkä tallelokeron?

Nukkuja: Sitte miä menin hölömöyksissään pallauttamaan sen opuksen. Se o joku näistä. [Niiskutus]

Martta: Ja nyt yritätte etsiä oikeaa kirjaa.

Nukkuja: No nii. Mutta aena ko miä yritän löytää sitä, miä nukahan. Sen takia miula on tää olokipatja tiälä.

Miriam: Onko siellä tallelokerossa rahaa?

Nukkuja: Ei tokkiinsa siellä oravannahkoja ole. Siellä on vanaha myyttinen miun sukkuun liittyvä sepustus, jonka o kirjoittana meijä suvun entinen piämies. Se käytti sitä Oolannin sovassa. Meinaan sellaisena asseena. Kertovat, että engelsmannit olis vallannuna Kokkolan tyystin, ellei meikäläisten puolella olis ollu sellaista asetta. Se o joku iänase.

Miriam: Tallelokerossa ei siis ole rahaa.

Martta: Mutta sehän on historiallinen dokumentti. Se on saatava kirjastolle. Nyt kaikki etsimään oikeaa kirjaa.

Miriam: Minä etsin täältä.

Martta: Mirja, katso sinä tämä kasa! Ida käy tuon pinon kimppuun!

Miriam: Onko se tämä?

Nukkuja: No on! Kahoha ku tytölä o sorjat silemät, tsot, stot, stot!

Miriam: Oih lih! Tarkoitin kiitos.

Martta: Lähdetään heti avaamaan se tallelokero.

Nukkuja: Elähä nyt hötkyile. Meidän pittää olla tarkkana. Se on sentään muinainen iänase.

Martta: Tulkaa!

[Kiireisiä poistuvien askelien ääniä]

Nukkuja: Oottakee miua!

[Hitaampien askelien ääniä, raskaan oven avaamisen ääni]

Nukkuja: Tiälä.

Martta: No, aiotteko avata sen?

Nukkuja: Suattaahan tuo olla. Hirvittää vuan, josko o vuarallinen.

Miriam: Avaa nyt pirun lokero.

Nukkuja: Elä tyttö hötkyile. Siulaha on se opus.

Miriam: Tässä.

Nukkuja: Antaaha sitte tulla niitä numeroita.

Miriam: Yksi

Nukkuja: Ykönen

Miriam: Kaksi

Nukkuja: Kakonen

Miriam: Kolme

Nukkuja: Kolomonen

Miriam: Neljä

Nukkuja: Nelonen

Martta: Vaikutti aika arvattavalta numerosarjalta.

Nukkuja: Eihä tää auennu.

Miriam: Nykäise siitä kahvasta.

[Kuuluu vingahtamisen ääni]

Nukkuja: Kahoha ko aokes.

Miriam: Mitä siellä on, rahaa?

Nukkuja: Tälläne paperirulla.

Martta: Jos se on se ääniase.

Nukkuja: Tälläne paperirullako?
Miriam: Lue, mitä siinä sanotaan.

[Rapinaa]

Nukkuja: Savolaene taennutusveisuu

[Rahoittavaa musiikkia]

Nukkuja: Käy pötkölles makkoomaa. Lupsauta silimäverhot kiinni. Rykäseppäs käjet maha piäle. Huomoot hönkaillessäs ko maha männöö ees ja taas. Ou iäneti ko lahhoova puatti poukamassa. Ou hilijoo ko mykkä mehtämies väijyssä. Pua merkille, jotta kätöses paenoo ku lumiset kuuse oksat. Jalakaes o raskaat ku myllynkivet. Huomooha kui raoha mätkähtää ruhos ylle. Kaektietävä savolaene kuiskoo korvaas. Makkoo vua raahassa, minä kahtele piältä.

[Rauhallinen musiikki loppuu]

Nukkuja: Nukahtivat jokkaene!

[Dekkarimainen musiikki alkaa]

Kertojana Urpo Lampi: On myönnettävä, että tämä oli elämäni paras keikka, vaikken ollutkaan siinä itse lainkaan osallisena, enkä saanutkaan siitä minkäänlaista palkkiota. Vai sainko sittenkin? Niin kuin kansakoulumme opettaja aikoinaan sanoi, mitä tästä opimme. Minä opin ainakin sen, että: Elä hötkyile, pistä piä tyynyyn ja lupsauta silimäverhot kiinni. Eihän yksityisetsivätkään pärjää ilman rentoutusta ja hyvää unta.

[Kuorsauksen ääntä, joka häipyy pikkuhiljaa pois]

Työryhmä: Ihmeiden kehto ja Leevi Heinonen, Anna-Liisa, Eija, Jorma, Mauri, Päivi, Sinikka, Ulla, Helvi, Jaana, ja Timi.